

Kertomus U r s a n toiminnasta toimintakautena 1948-1949.
=====J ä s e n a s i a t .

Toimintakauden alussa Ursaan kuului 3 kunniajäsentä, 114 vakinaista ja 155 vuosijäsentä, eli yhteensä 272 jäsentä. Toimintakauden kuluessa (15.10.49 saakka) jäsenistön kokoonpanossa on tapahtunut seuraavat muutokset.

Yhdistyksessä oli vuosi sitten neljä maaseutujäsentä, jotka asuivat Lahdessa. Lahtelaisten aloitteesta, Ursan hallituksen päätöksellä 13.10.48, Lahteen perustettiin Ursan paikallisosasto, joka on kasvanut niin ripeästi, että sen vuosijäsenten luku ylittää nyt jo pääosaston vuosijäsenmäärän. Lahteen on hyväksytty uusia jäseniä 148 ja osastoon on vielä siirretty yksi muu jäsen, joten osaston jäsenluku on nyt 152 vuosijäsentä ja 1 vakinainen jäsen. Mainittakoon tässä yhteydessä, että neljä Lahden osaston jäsenistä on juridisia henkilöitä, nimittäin Evald Virtanen Osakeyhtiö, Osakeyhtiö Starckjohann, Salpausselän Huonekalutehdas Oy ja Etelä-Suomen Sanomain toimitus. Erittäin pätevältä taholta saadun selvityksen mukaan Ursan säännöt eivät estä juridisten henkilöitten ottamista jäseniksi.

Muihin osastoihin on hyväksytty yhteensä 70 uutta jäsentä. Toimintakauden aikana 6 jäsentä on ilmoittanut eroavansa ja hallitus on jäsenmaksun maksamattomuuden takia poistanut kirjoista 17 vuosijäsentä. Syyskuun lopulla kuoli Helsingissä yhdistyksemme vakinainen jäsen, Helsingin Yliopiston entinen tähtitieteen professori Karl F. Sundman.

Kaikki nämä muutokset huomioonottaen jäsenmäärän bruttolisäys on 218 ja vähennys 24 jäsentä eli siis nettolisäys 194 jäsentä.

Jäsenistömme kokoonpano on nyt vuosikokouksen aikana seuraava

	kunniajäs.	vakin.jäs.	vuosijäs.	yhteensä
Pääosastossa	2	84	126	212
Mikkelin paikallisosastossa	-	6	4	10
Imatran - " -	-	1	16	17
Lahden - " -	-	1	152	153
Yleisessä maaseutuosastossa	1	26	47	74
<hr/>				
Kaikkiaan	3	118	345	466

II Hallinto.

Yhdistyksen vuosikokouksessa valittiin

puheenjohtajaksi	tohtori Eyvind Sucksdorff,
varapuheenjohtajaksi	kouluneuvos Niilo Kallio,
sihteeriksi	tohtori Pentti Kalaja,
jäseniksi	prof. Gustaf Järnefelt ja
	tohtori R.A. Hirvonen,
varajäseniksi	taitelija Matti Warén ja
	maisteri Erkki Kääriäinen.

Hallitus valitsi tohtori Hirvosen varainhoitajaksi ja allekirjoittaneen sihteerin kirjaston hoitajaksi.

Tilintarkastajina ovat olleet professori Risto Jurva ja tohtori Yrjö Leinberg, varamiehinään tohtori T.J. Kukkamäki ja maisteri Tauno Honkasalo.

Hallinnossa ei ole tapahtunut toimikauden aikana mitään muutoksia.

Mikkelin paikallisosaston puheenjohtajana on toiminut lehtori Armas Ikonen.

Imatran paikallisosaston puheenjohtajana on toiminut kanttori Toivo Kiuru, varapuheenjohtajana herra Konrad Saarinen ja sihteerinä herra Olli Zitting, sekä osaston johtokunnan jäseninä rouva Margareta Hevossaari ja rouva Lise Leivonen, varalla teini Juhani Nuutilainen ja herra Eero Melto.

Lahden paikallisosaston puheenjohtajana on toiminut rovasti Juhana Varjovaara, varapuheenjohtajana johtaja Uno Grönroos, sihteerinä herra Heikki Reijonen ja johtokunnan jäsenenä kansanopistonjohtaja Edla Kojonen ja maisteri Martti Kojonen.

III Yleiset kokoukset.

Ensi kerran sitten toimintavuoden 1925 - 26 voidaan vuosikertomukseen merkitä, että yleisiä kokouksia on ollut enemmän kuin neljä nimittäin varsinaisesti viisi, jonka lisäksi Ursan jäsenille tiedoitettiin vielä kuudennestakin kokouksesta, joka kuitenkin ei ollut Ursan järjestämä.

Aikajärjestyksessä kokoukset ja niissä pidetyt esitelmät olivat seuraavat

Vuosikokouksessa 19.10.48 maisteri Tauno Honkasalo esitelmöi aiheesta "Maapallon historiaa 2 miljardin vuoden ajalta", ja puheenjohtaja, toht. Sucksdorff selosti Auringon tutkimisesta elokuvattua filmiä, joka näytettiin kahteen kertaan.

Kokouksessa 8.12.48 professori Vilho Väisälä esitelmöi "Auringon säteilyn heikkenemisestä ilmakehässä" ja tohtori Veikko Rossi "Tähtitieteellisten tekijäin vaikutuksesta pitkäaikaisiin sääntymuksiin."

Kokouksessa 21.2.49 tohtori Oiva Ketonen esitelmöi aiheesta "Auringon kokeskinen maailmankuva vanhalla ja uudella ajalla."

Yliopiston kutsumana esitelmöi Saltsjöbadenin tähtitornin johtaja, professori Bertil Lindblad 7.3.49 aiheesta "Några drag i den moderna astronomiens utveckling". Kokous oli Yliopiston järjestämä, mutta siitä oli lähetetty ilmoitus kaikille Ursan jäsenille.

Ursan vieraana esitelmöi Ursan kokouksessa 28.3.49 Lundin tähtitornin esimies professori Knut Lundmark aiheesta "Några drag ur utforskning

det av Vintergatan och vintergatorna".

Toimintavuoden viimeisessä kokouksessa Ursan kunniajäsen professori V.A. Heiskanen piti runsain heijastinkuvien valaistun esitelmän "Wilson ja Palomar-vuorten tähtitorneista".

Kokouksissa käyneitten jäsenten ja muiden henkilöiden yhteislukumäärässä saavutettiin tänä toimintavuotena myös uusi ennätys 615. Edellinen ennätys 564 oli saavutettu tätä edellisellä toimintavuotena.

IV_Hallituksen kokoukset.

Ursan hallituksella oli toimintakauden aikana 7 kokousta. Näissä kokouksissa käsitellyistä 60 asiasta mainittakoon seuraavat.

Myönnettiin Luonto-liitolle lupa käyttää Ursan tornia tähtitieteen kurssillaan sillä ehdolla, että Ursaan kuulumattomat kurssilaiset suorittavat 10 markan maksun jokaiselta käynniltään hengeltä.

Vahvistettiin kiinteän ja irtaimen omaisuuden arvot ja päätettiin, että näistä hinnoista poistetaan kuoletuksena vuosittain 5 %.

Päätettiin myydä tähtikartan mustapainosta hintaan 10 markkaa sarjalta. Ursa oli saanut maksaa sarjalta mk 8:63, joten voittoa ei siis varsinaisesti oteta.

Päätettiin lainata elokuva "Luomakunnan ihmeet" juuriperustetulle Lahden paikallisosastolle luvaten myös nettotulot näytännöistä osastolle. Elokuvaa näytettiinkin Lahdessa 12 kertaa ja tarmokkaalla toiminnallaan paikallisosaston johto hankki täten kauniit summat osaston kauputkikassaan.

Vielä myönnyttiin Lahden paikallisosaston anomukseen, että se 50% osaston keräämistä jäsenmaksuista, mikä kirjataan osaston tilille aikaisemman, kaikkia paikallisosastoja koskevan päätöksen perusteella, saa jäädä paikallisosaston johdon hallintaan, mutta siitä on tehtävä

vuosittain tili. Päätös edellyttää lisäksi, että kaikki postitukset osaston jäsenille tapahtuvat osaston toimesta, ja Ursa on yhteydessä vain osaston johdon kanssa.

Ursan kunniajäsenen, prof. Ilmari Bonsdorffin täyttäessä 70 vuotta hänelle jätettiin tait. Matti Warenin laatima onnitteluaadressi.

Helsingin kaupunginhallitus oli suostunut Ursan anomukseen, että tähtitornin tähtinäytäntöjen pääsymaksut saadaan koroittaa tavallista näytännöistä 50 mk:aan. Päätettiin, että näytäntökaudella keväällä 1949 kannetaan aikuisilta 30 markkaa ja lapsilta ja varusmiehiltä 15mk.

Ursan jäsenille vahvistettiin oikeus tiistaisin ja perjantaisin käydä näytännöissä tähtitornissa ohittaen mahdollinen jono. Muina iltoina jäsenet saavat jonottaa. Muunlaisen käytännön arvosteltiin heittävänsä pahaa verta jonottavassa yleisössä.

Paikallisosastot olivat osaksi jo vuosien ajan pyytäneet esitelmöitsijää Ursalta. Tänä kevätkautena yhdistyksen sihteeri kävi hallituksen päätöksen mukaisesti esitelmöimässä kaikissa paikallisosastoissa ja lisäksi Kuopion luonnonystävien kerhossa, jonka harrastuspiiriin myös tähtitiede liittyy. Esitelmän aiheena oli maailmankaikkeuden rakenne ja pidettiin esitelmät Lahdessa 31.1., Imatralla 16.2., Kuopiossa 14.3. ja Mikkelissä 15.3. Kaikkiällä oli vastaanotto erittäin ystävällinen ja yleisömenestys suuri.

Ursan puheenjohtajan täyttäessä keväällä 50 vuotta hänelle ojennettiin yhteensidottuna Ursan julkaisut.

Ylä-Vuoksen paikallisosaston ehdotuksesta osaston nimi muutettiin 29.4. Imatran paikallisosastoksi, koska se nykyään todenmukaisemmin ja paremmin vastaa paikallisia olosuhteita.

V. Kirjasto.

Toimintavuoden aikana Ursan kirjastoon on tullut seuraavat aikaka-
kausilehdet:

Populär astronomisk tidskrift,
Nordisk astronomisk Tidsskrift sekä sen Aktuelle Meddelelser,
The Observatory,
Popular Astronomy ja
Sky and Telescope.

Kirjastoon on ostettu 13 nidettä ja lahjoituksena saatu samoin 13
nidettä. Suuriarvoisimmat lahjoituksista olivat toht. Sucksdorffin
lahjoittama seitsenosainen teos Handbuch der Astrophysik ja professori
Lundmarkin lahjoittamat 10 vuosikirjaa Tycho Brahe sällskapet'in vuosi-
kirjaa Cassiopeja.

Kaikkiaan kirjastoomme kuuluu nyt 203 nidettä kirjoja ja 122 vuo-
sikertaa aikakausi-lehtiä ja vuosikirjoja.

Lainaustoiminta on edelleen jatkunut melko vilkkaana. Lainojien
lukumäärä on ollut 38.

VI. Tähtitorni.

Ursan tähtitornia ei aikaisemmin tehdyn päätöksen mukaisesti pi-
detty auki varsinaisesti ollenkaan syys- ja talvikauden aikana. Sensi-
jaan maal- ja huhtikuun ajan se olinavoinna jokaisena tähtikirkkaana
iltana hämärän tulosta yleensä niin kauan kuin katselijoita riitti.
Kaikkiaan annettiin 39 näytäntöä ja katselijoita tornissa kävi kaikki-
aan 2388 henkeä. Rahallinen tuloskin oli näinmuodoin myös tänä vuonna
varsin hyvä.

Viikon jokaisen päivän näytännölle oli määrätty oma illanjohtajan-
sa ja hänelle kaksi apulaista. Illanjohtajina toimivat kapteeni Saari,
herra Teikari ja ylioppilaat Sucksdorff, Nurmia ja Nuutilainen. Her-

roilla Sucksdorff ja Nurmia oli kaksi iltaa vastattavanaan. Näyttäjinä toimivat herrat Arvonen ja Heinonen, ylioppilas, neiti Tyrväinen ja koululaiset Hirvonen, Huhtanen, Kauranen, Pajari ja Suihkonen. Näistä muut paitsi kaksi ensiksi mainittua kahtena iltana viikossa.

Ursa pyytää tässkin vuosikertomuksessa lausua näyttäjäkunnalle erityisen kiitoksensa uutteruudesta ja innosta tähtitieteen harrastuksen levittämiseksi tämän työmuodon välityksellä.

Paitsi yleisönäytäntöjä käytettiin tornia tänäkin vuonna eräisiin harrastajatehtäviin.

VII. M u u _ t o i m i n t a .

Syksyllä 1948 ilmestynyt "Tähtitaivas n:o 9" lähetettiin kaikille jäsenille. Lahden paikallisosaston jäsenmäärän ilmaantuessa äkkiä Ursan luetteloihin painos loppui kesken.

Mainitussa Tähtitaivaan numerossa tohtori Hirvonen kirjoitti tähdenpeitoista ja antoi peittojen luettelon kalenterivuodeksi 1949. Oli valitettavaa, että Ursan maaseutujäsenet vain hyvin vähäisessä määrässä suorittivat tähdenpeittohavainnot, vaikka tästä harrastajatyöstä olisi ollut varsin arvokasta apua myös tieteellisessä mielessä.

Ursan toimiston työn laajuus ylitti jon kolmantena toimivuonna peräkkäin edelliset ennätyksensä, mikäli työn määrä arvostellaan saapuvien ja lähtevien kirjeiden lukumäärän perusteella. Kirjelmien luku oli nyt 220 sen oltua kymmenkunta vuotta sitten yleensä noin 30 kirjelmää toimivuodessa.

Useista kirjeistä käy ilmi, että nykyään harrastetaan monella taholla peilien hiomista Ursan julkaisun III annettua alkusysäyksen ja Ursan kirjaston kirjojen lisäohjeita. Muutamat Ursan jäsenet ovat

TÄHTITIETEELLINEN YHDISTYS

URSA

HELSINKI

Helsingissä, ... kuun ..... p:nä 19.....

päässeet tässä suhteessa varsin kunnioitettaviin tuloksiinkin.

Kaikesta edelläsanotusta voi hyvällä syyllä sanoa yhteisjohtopäätöksenä, että tähtitieteen harrastus on maassamme tätä nykyä hyvin voimakasta. Tarvitaan kiinteätä ja herpautumatonta otetta harrastuksen ohjaamiseksi ja johtamiseksi kehittyvään ja kehittävään suuntaan.

Pentti Kalaja.

Pentti Kalaja
Sihteeri